

سبک اطلاع‌رسانی

چگونه از دام شایعات بگریزیم؟

سَند رو کن تا باور کنیم

■ **مرضیه‌امبری**

شایعه، پرداختن به موضوعی است که ملاک‌های اطمینان بخشی برای رسیدگی به صحت آن وجود ندارد. در علم ارتباطات به‌گفتمان‌های غیررسمی و نامعتبر که بدون بررسی نهایی یا دست‌به‌دست شدن در هر مرحله دچار تحریف شده‌است شایعه می‌گویند. گاهی این تحریف‌ها و دستکاری‌های اطلاعاتی به حدی زیاداست که وقتی نفر آخر پیام را دریافت

■ **منبع خبری معتبر نداریم**

– **سمانه حلی / ۴۳ ساله / خانه‌دار**

سمانه می‌گوید علت اصلی شایعه وجود نداشتن منبع خبری معتبر است. او می‌گوید اوضاع کرونا نگران‌ش کرده است و نمی‌داند در مورد مدرسه رفتن بچه‌هایش موضع درست و منطقی بگیرد. از شایعات و حرف و حدیث‌هایی که پشت این بازگشایی‌ای است می‌ترسد. شنیده مدرسه‌ها به خاطر مافیای مدارس غیر انتفاعی باز شده‌اند ولی اوضاع همچنان قرمز است. کمی بعد گفته‌اند مدارس را باز می‌کنند تا بازار لوازم التحریر از رکود خارج شود و کمی بعد مدارس بسته می‌شود. او می‌گوید منبع خبری معتوق که شفاف پاسخ مردم را بدهد اندک است و اخبار و نظریات شخصی بسیاری متنوع است. وپروس در همه جای جهان یک پورسه ابتدا دارد ولی وقتی پای حرف‌ها که می‌نشیننی ترس به جانت می‌افتد. یکی می‌گوید پنجره‌ها را ببند. یکی می‌گوید روزانه یک سیر خام بخور. سر سفره همسرم نمی‌گذار. ماست بخوریم و می‌گوید طبعیش سرد بوده و برای کرونا بد است. یکی می‌گوید شیشه‌ شیشه الکل برای ضد عفونی می‌خرد دیگری می‌گوید شوینده الکل بیشتر تنفس را دچار اشکال می‌کند. یک پزشک بر اساس باورهای خود به آشنای خود توصیه می‌کند فعالیت‌های اجتماعی را ادامه دهد. از خود قرنطینگی و حتی رفتن به در مانگاه خودداری کند و در عوض ایمنی بدن را با تأمین ویتامین‌های ضروری افزایش دهد. حال این آشنای دکتر زبان به زبان حرف را با اندکی تغییر به نفر بعدی انتقال می‌دهد. نفر آخر وقتی شایعه را می‌شنود دیگر تقریباً چیزی از اصل حرف باقی نمانده است. می‌شود که من جایی خوداندام درمان و قرنطینه حرف است و خدا نکند مبتلا شوی. با این حساب کارت ساخته است.

شما به نحوه مخابره اطلاعات توجه کنید. به یکی از دوستانم تلفنی گفتم حال پدرم خوب نیست و برایش دعا کند. پرسید کروناست و من صراحتاً گفتم دکتر برایش تست نوشت ولی خوشبختانه منفی بود. او دوستم ادامه حرف‌هایم را نشنیدند. ظاهراً همان کلمه

سبک‌آر تباط

■ **ایوب خرمی**

هر روز در مسیر منزل به محل کار و برعکس با افراد زیادی در تاکسی و اتوبوس مواجه می‌شوم که بدون اینکه شناختی از من یا افراد داخل وسیله نقلیه داشته باشند سر صحبت را با دنیایی از اطلاعات و اخبار از جزئی تا کلی و آن هم به صورت ناقص‌باز می‌کنند و آنچنان زست آدم مطلع به خود می‌گیرند که انگار چندین سال سابقه کارشناسی و پژوهشگری در این زمینه‌ها دارند، از وضعیت اقتصادی این روزها گرفته تا بیماری کرونا و…

اولین نکته‌ای که از این تفاسیر بیرون می‌آید این است که سیواد اطلاعاتی افراد جامعه خیلی بالا رفته است و به عبارتی با سونامی اطلاعات مواجه هستیم. همه ما از همه چیز آگاهی داریم ولی شوربختانه باید گفت به اندازه خیلی کم و به مثابه اقیانوسی هستیم به عمق یک وجب.

امروزه به دلیل گستردگی وسایل ارتباط جمعی به خصوص رایانه و موبایل و گسترش شبکه‌های اجتماعی با موضوعات مختلفی در زمینه‌های علمی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، هنری، ورزشی، حوادث و اخبار

سبک زندگی

سبک زندگی ۸۸۴۹۸۴۷۱

شایعه دلایل زیادی دارد که هر کدام هدفشان یا دیگری متفاوت است. گاهی شایعه ترسناک می‌سازند که با روح و روان مردم بازی می‌شود. گاهی شایعه می‌سازند که بدبینی درست کنند. متأسفانه این روزها قوت گرفتن افراد زیادی در دام بدبینی گرفتار می‌شوند. به نظر می‌رسد بیشترین آسیبی که از این نوع شایعه حاصل می‌شود ضربه به آموزه‌های دینی است. گاهی هم شایعه را برای تفرقه افکنی می‌سازند

در حد یک شایعه فامیلی یا در حد شهر باشد، در حد یک جامعه گسترش یافته‌است ومخاطبان خود را به این شیوه‌ا در یافت‌خبر ولو به دروغ یاغراق شده سوق می‌دهند. کسی که شایعه‌ساز است و آن کس که به پراکندن آن جامعه دامن می‌زند بهتر از هر کس می‌تواند این پدیده را تحلیل کند. گاهی پاسخ در میان حرف‌های عامیانه مردمی است که ناخودآگاه اسیر شایعات می‌شوند و بیش از همه آسیب می‌بینند.

■ **هیچ حرفی را بدون سند نپذیریم – حدیثه کمالی / دانشجوی**
حدیثه کمی علمی تر باشایعه برخورد می‌کندومتقداست شایعه دلایل زیادی دارد که هر کدام هدفشان با دیگری متفاوت است. گاهی شایعه ترسناک می‌سازند که با روح و روان مردم بازی می‌شود. زمانی شایعه کرده بودند تعدادی داعشی وارد ایران شده‌اند و خانواده‌ها طبق شناختی که‌از فرهنگ آنها داشتند دچار ترس و اضطراب زیادی شدند. گاهی شایعه می‌سازند که بدبینی درست کنند. متأسفانه این روزها قوت گرفته و افراد زیادی در دام بدبینی گرفتار می‌شوند. به نظر می‌رسد بیشترین آسیبی که از این نوع شایعه حاصل می‌شود ضربه به آموزه‌های دینی است که با میل و نظر اعضای غیر کارشناس سندشود تغییر وتحریف می‌شود و مردم را نسبت به دینداری می‌رودد می‌کند. گاهی هم شایعه را برای تفرقه افکنی می‌سازند. همان ضرب‌المثل معروف تفرقه بینداز و حکومت کن!

مثل دوستی‌هایی که تا دوتنفر است خوب و خوش هستند ولی به محض وارد شدن شخص سوم بنای ناساز گاری و اختلاف میانشان نهاده می‌شود و دو تا دو تا پشت آن نفر سوم صفحه می‌گازند و فاتحه این دوستی خوانده می‌شود. شایعات فریب دهنده و اقتصادی هم که مردم را آن خوگرتفانند و هر از گاهی بازار با این شایعات یک تکان اساسی می‌خورد. و در آخر نباید فراموش کرد اغلب ایرانی‌ها تمایل به بزرگنمایی دارند وهمچون خصلت موجب می‌شود که هر روز شاهد یک کلاغ چهل کلاغ‌های عرصه‌های مختلف باشیم. پس باید خودمان را عادت بدبهم حرفی را بدون منطق و استدلال نپذیریم و خودمان نیز از اشاعه حرف‌هایی که در تأیید آن به یقین نرسیده‌ایم بپرهیزیم. گاهی در این شایعه‌ها چیزی که از بین می‌رود آبروی یک انسان است و خدا هرگز از حق‌الناس نمی‌گذرد. اگر یک بار کسی با شما سخن گفت و حرف‌های عجیبی ز داد او بخواهید منبع کلامش را معرفی کنید. اگر به عنوان مخاطب یاد بگیریم که هیچ حرفی را بدون سند نپذیریم بساط شایعه پراکنی جمع می‌شود.

می‌شود. اصلاً خیلی از بازارها روی دست شایعه می‌چرخد. شایعه می‌کنند فلان جنس قرار است نایاب یا به شدت گران شود. مردم برای خرید هجوم می‌آورند. شما به ساید ثبت نام خودرو توجه کنید. یاروزی که شایعه کردند پمپ بنزین‌ها تعطیل می‌شود همه شایه‌به جایگاه‌های سوخت سرزیر شدند و باک‌ها را تامی شد پر کردند. به نظرم شایعات اقتصادی مهم‌ترین دلیلش اشتیاق مردم برای پذیرفتن آن است. مردم عادت ندارند اطلاعات را از منبع درست و موثق دنبال کنند. وقتی زلزله می‌شود همه علامه دهر می‌شوند و هر کس ساز خودش را می‌زند. مردم این وسط بی‌خبر از آدم‌ها و اهداف پشت پرده، فقط حرف‌ها و عقاید را نقل قول می‌کنند و به شیوع آن امان می‌زنند. ما یک ملت شغافی هستیم که بیش از آنچه با مطالعه بدانیم، از طریق شنیدن و گفت‌وگوها آگاه می‌شویم. پس منطقی است آنچه می‌شنویم خیلی دقیق و درست نباشد. بعضی شایعه‌ها اهداف بزرگی پشتشان است. گاهی سیاسی گاهی اعتقادی یا حتی اقتصادی.

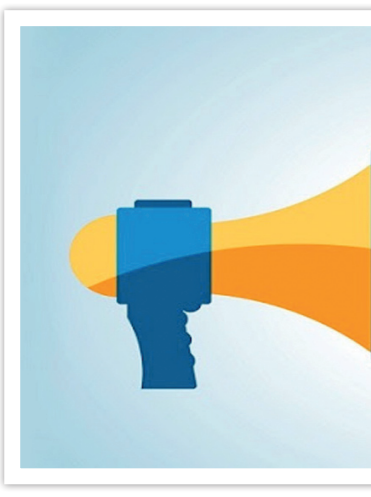
■ **با هر شایعه‌ای به فروشگاه‌ها حمله نکنید – رضا محبی / ۴۷ ساله / فروشنده**

او فروشنده یک فروشگاه بزرگ است و موقع گفت‌وگو حسایی خسته به نظر می‌رسد. او شایعه پراکنی در مورد نایاب یا گران شدن محصولات را بسیار جدی می‌داند و معتقد است مردم هنوز راهکار درستی برای مبارزه با این شایعات ندارند و تنها راهی که به ذهنشان می‌سد این است که به فروشگاه‌ها هجوم ببرند و مواد مورد نیاز خود را برای مدتی طولانی تهیه کنند. او می‌گوید سود این شایعات به جیب تولیدکننده‌ها می‌رود و مردم بدون اینکه بدانند، خزانه خود را یکجا خالی می‌کنند و تصور کنید مردم مگر چقدر پوذر شوینده مصرف می‌کنند؟ تعداد میزان مصرف هر خاتوار مشخص است. دوستی می‌رود فروشگاه و با قفسه خالی پوذر مواجه می‌شود. وقتی علت را می‌پرسد می‌گویند شرکت فعلاً تولید ندارد. مشتری ناخودآگاه می‌پذیرد که علت این نبودن‌ها تصمیم برای گرانی است.

طوری خرید می‌کند انگار قرار است دچار قحطی شوینده شویم. خوب این برند نشد برند دیگری حتماً تولید خواهد کرد! این هجوم‌های ناگهانی مردم به قفسه فروشگاه‌ها برای محصولات مختلف نتیجه شایعه پراکنی‌هایی است که اغلب مواقع با هدف و هوشیارانه در بین مردم رواج داده دودش توی چشم مردم می‌رود نه آنها.

آیا دامنه وسیع داده‌های شبکه‌های اجتماعی به درد ما می‌خورد؟

اقیانوسی از اطلاعات با عمق یک وجب!

روز و با هجمه‌ای از مخاطبان در هر ده سنی و دنیایی مواجه هستیم و هر فرد با بازدید از این شبکه‌ها، دنبایی از اطلاعات تیتروار در خود ذخیره می‌کند و همان موارد

سبک مراقبت

در باره رعایت تقوا در فضای مجازی چه می‌دانیم؟

آبرویی که در شبکه‌های اجتماعی دست به دست می‌شود

■ **سیدامیر حسین حسینی***

همانطور که می‌دانیم تقوا یکی از مواردی است که در دین مبین اسلام به آن توصیه‌های فراوانی شده‌است و خداوند نیز در قرآن کریم تنها ملاک برتری انسان‌ها نسبت به یکدیگر را تقوا می‌داند. رعایت تقوا موضوع بسیار مهمی است. همانگونه که از دید پروردگار یکتانیز بهترین و برترین بندگان کسانی هستند که تقوا را پیشه امورات خود نموده‌اند.

باید بدانیم که تقوا تنها محدود به دنیای حقیقی و زندگی حقیقی ما نمی‌شود بلکه امروزه با گسترش تکنولوژی و ایجاد شبکه‌های جمعی گسترده در فضای مجازی و همه گیر شدن آن به عنوان بخش قابل توجهی از زندگی مردم باید توجه داشت که امروزه تقوای الهی در فضای مجازی بیش‌تر لازم است، زیرا در این فضا می‌توان به راحتی با افراد کثیری در سراسر دنیا ارتباط برقرار کرد و هر گونه مطلب، فیلم، عکس و… را در کوتاه‌ترین زمان ممکن انتشار داد. خداوند متقین را دوست دارد و الزاماً کسی که علم بیشتر یا جایگاه اجتماعی بالاتر دارد، دارای مقام «اکرمکم عندالله» نیست و حتی داشتن ظاهر مذهبی و چهره خوب علت برتری بیش‌تر به دیگران نیست بلکه مسئله مهم و مؤثر رعایت تقوای الهی چه در دنیای حقیقی و چه در دنیای وسیع مجازی است.

تقوای مجازی و فضای حقیقی در رعایت تقوا و اصول اخلاقی هیچ گونه تفاوتی با هم ندارند اما متأسفانه این فرهنگ در میان اقشار مختلف مردم به خوبی جا نیفتاده و شاید یکی از دلایل این مسئله این است که فرزندان ما در حیطه استفاده از فضای مجازی از پدر و مادرها سبقت گرفته‌اند و در دانش استفاده از تلفن‌های همراه هوشمند و کارایی آن چگونگی حضور در فضای مجازی و بهره‌مندی از آن یکی از بزرگ‌ترین چالش‌ها در جهت سبک زندگی متقینانه است که بتوانیم در این فضای بی‌انتها به درستی بر نفس اماره خود غلبه کنیم.

گاهی بر سر موضوعات مختلف اجتماعی در فضای مجازی موج عظیمی از دروغ‌ها، شایعات، بی‌اخلاقی‌ها و… به راه می‌افتد که با سبک زندگی ایرانی – اسلامی ما منافات دارد و چه بسا آبروهایی که در شبکه‌های اجتماعی دست به دست می‌شود. در فضای مجازی باید دقت کنیم در انتشار دروغ و شایعه مشارکت نکرده و هر حرف و مطلبی را فوراً بدون تحقیق و بررسی صحت آن برای دیگران ارسال نکنیم.

گسترش بی‌اخلاقی، دروغ، شایعه پراکنی، هرگز و بی‌بند و باری، ارتباطات وسیع و دوستی‌های نامتعارف، از هم گسستن بنیان خانواده‌ها، گوشه‌گیری و دور شدن از محیط واقعی و… از جمله مهم‌ترین آسیب‌های این حوزه است، تا آنجا که براساس تحقیقات و آمارها می‌توان گفت در گذشته مهم‌ترین علت طلاق در خانواده‌های ایرانی اعتیاد بود، اما حالا با گسترش ارتباطات اینترنتی و افزایش به شبکه‌های نوین اجتماعی بیش‌ترین آمار جدایی همسران از یکدیگر به دلیل فضای مجازی و آسیب‌های مختص آن است.

بی‌اهمیت بودن نسبت به این فضا و توجه نکردن به آسیب‌های آن قطعاً به جامعه و به خصوص نسل نوجوان و جوان ما آسیب‌های جدی وارد می‌کند. گاهی اوقات به دلیل فضای مجازی محبت‌ها و عاطفه نیز بین زن و شوهرها از میان رفته و ارتباط بین آنها سرد می‌شود؛ دو نفر زیر یک سقف با یکدیگر زندگی می‌کنند اما ارتباط عاطفی زوجین به‌مرور زمان به حداقل می‌رسد، فرد، به جای اینکه عواطف و محبت واقعی را از همسر خود مطالبه کند، آن را از طریق مجازی و از اشخاص بیگانه دریافت

گاهی بر سر موضوعات مختلف اجتماعی در فضای مجازی موج عظیمی از دروغ‌ها، شایعات، بی‌اخلاقی‌ها و… به راه می‌افتد که با سبک زندگی ایرانی – اسلامی ما منافات دارد و چه بسا آبروهایی که در شبکه‌های اجتماعی دست به دست می‌شود

می‌کند که همین می‌تواند زمینه‌ای برای طلاق عاطفی بین زوجین باشد، به‌طوری‌که یکدیگر را برای مدتی هم که شده تحمل می‌کنند و نهایتاً بعد از مدتی به طلاق توافقی روی می‌آورند.

تقوای مجازی به‌عنوان یک راه‌کار مؤثر در اینگونه مواقع می‌تواند چاره‌ساز باشد و کاربران را از آسیب‌های این فضا دور نماید. به گونه‌ای که بتوانیم در استفاده از این شبکه‌ها، نظم و زمان‌بندی را رعایت کنیم و حریم‌ها را بشناسیم تا آلودگی این فضا، دامان ما را آلوده نسازد.

فضای مجازی و فضای حقیقی در رعایت تقوا و اصول اخلاقی هیچ گونه تفاوتی با هم ندارند اما متأسفانه این فرهنگ در میان اقشار مختلف مردم به خوبی جا نیفتاده و شاید یکی از دلایل این مسئله این است که فرزندان ما در حیطه استفاده از فضای مجازی از پدر و مادرها سبقت گرفته‌اند و در دانش استفاده از تلفن‌های همراه هوشمند و کارایی آن چگونگی حضور در فضای مجازی و بهره‌مندی از آن یکی از بزرگ‌ترین چالش‌ها در جهت سبک زندگی متقینانه است که بتوانیم در این فضای بی‌انتها به درستی بر نفس اماره خود غلبه کنیم.

گاهی بر سر موضوعات مختلف اجتماعی در فضای مجازی موج عظیمی از دروغ‌ها، شایعات، بی‌اخلاقی‌ها و… به راه می‌افتد که با سبک زندگی ایرانی – اسلامی ما منافات دارد و چه بسا آبروهایی که در شبکه‌های اجتماعی دست به دست می‌شود. در فضای مجازی باید دقت کنیم در انتشار دروغ و شایعه مشارکت نکرده و هر حرف و مطلبی را فوراً بدون تحقیق و بررسی صحت آن برای دیگران ارسال نکنیم.

گسترش بی‌اخلاقی، دروغ، شایعه پراکنی، هرگز و بی‌بند و باری، ارتباطات وسیع و دوستی‌های نامتعارف، از هم گسستن بنیان خانواده‌ها، گوشه‌گیری و دور شدن از محیط واقعی و… از جمله مهم‌ترین آسیب‌های این حوزه است، تا آنجا که براساس تحقیقات و آمارها می‌توان گفت در گذشته مهم‌ترین علت طلاق در خانواده‌های ایرانی اعتیاد بود، اما حالا با گسترش ارتباطات اینترنتی و افزایش به شبکه‌های نوین اجتماعی بیش‌ترین آمار جدایی همسران از یکدیگر به دلیل فضای مجازی و آسیب‌های مختص آن است.

بی‌اهمیت بودن نسبت به این فضا و توجه نکردن به آسیب‌های آن قطعاً به جامعه و به خصوص نسل نوجوان و جوان ما آسیب‌های جدی وارد می‌کند.

گاهی اوقات به دلیل فضای مجازی محبت‌ها و عاطفه نیز بین زن و شوهرها از میان رفته و ارتباط بین آنها سرد می‌شود؛ دو نفر زیر یک سقف با یکدیگر زندگی می‌کنند اما ارتباط عاطفی زوجین به‌مرور زمان به حداقل می‌رسد، فرد، به جای اینکه عواطف و محبت واقعی را از همسر خود مطالبه کند، آن را از طریق مجازی و از اشخاص بیگانه دریافت

✿ **پژوهشگر سواد رسانه**